

گفتاری در منظومه فکری دکتر نصر با تأکید بر وجوه دین‌شناسانه

کثرت یا وحدت؛ مسأله این است!

آنچه ویرویی شمامست متن سخنرانی حجت الاسلام والمسلمین عبدالحمید خسروپناه، مدیر گروه فلسفه پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی است که در همایش روز ویژه نقد و بررسی آراء و اندیشه‌های دکتر سید حسین نصر که توسط انجمن اندیشه جوان با همکاری انجمن اسلامی دانشجویان در دانشگاه تهران برگزار شد، ایراد کرده است.

مرحله بعد خودش نظریه علم را که (مشتاقان) از آن به صورت برآمده، آنگاه می‌کنند نقد می‌کند. اما آن نظریه تصویر برآمده، حکمت خالده است. نظریه علم اجامی در عین کشف، تقصیری؟ کاندیک حکمت خالده است. اما مطلب دوم، به نظر من دکتر نصر در آثارش فراوان شریعت نام برده است و در کتاب‌های «قلب اسلام» و «وجوه و غمغمات صوفیانه» نیز مکرر بر آن تأکید کرده است. در این کتاب‌ها، دکتر نصر در واقع اصول و مبانی حکمت خالده را به روشنی بیان کرده است. در این کتاب‌ها، دکتر نصر در واقع اصول و مبانی حکمت خالده را به روشنی بیان کرده است. در این کتاب‌ها، دکتر نصر در واقع اصول و مبانی حکمت خالده را به روشنی بیان کرده است.

[حجت الاسلام عبدالحمید خسروپناه / بخش نخست]

موضوع این نوشتار تحلیلی است منظومه فکری دکتر نصر با تأکید بر دین‌شناسی وی است. به نظر من یکی از امتیازات دکتر نصر همین است که منظومه فکری دارند، ضعف بزرگی که در بعضی از اندیشمندان جدید می‌شود این است که با اندیشه‌های جزیره‌ای است و باورهای فکری و مبانی روشنی و برزنیایی آنها خیلی هماهنگ است. دکتر نصر از این آسیب در آمان مانده و نوشته است که نظام هماهنگ داشته باشد.

به نظر من اگر نخواهیم نصر را توصیف و تحلیل کنیم باید اجزای این منظومه را درون همان منظومه ببینیم و درباره آن صحبت کنیم. همه شما مستحضرید که در حال حاضر آقای نصر نماینده اصلی فکری حکمت‌نام سنت گری است که توسط مرحوم عبدالواحد یحیی یا زنه گنون مطرح شده بود. اصول سنت گری را می‌توان به طور کلی در ۶ محور مطرح کرد. اول حکمت خالده یا فلسفه جوادانه، دوم وحدت متعالی، ادیان سوم کثرت گریایی، چهارم کثرت به عرفان و تصوف، پنجم انتقاد از غرب و دنیای مدرن و ششم اعتقاد به علم و هنر قدسی. هر چند اصولی بیش از این را نیز می‌توان در منظومه فکری وی جود کرد.

تأملات سرخ (۱۶)

[دکتر سعید زبیکالام / استاد فلسفه دانشگاه تهران]

بقره: ۲۲۵ اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَتُوْذِعُكَ اللّٰهَ بِاللّٰغُوْىِ فِىْ اِيْمَانِكُمْ وَلٰكِنْ يُّؤَاخِذُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ قَوْلَكُمْ وَاللّٰهُ فَخْرٌ حَلِيْمٌ

حضرت حق شما را بواسطه سوگندهای لغوتان مؤاخذه نمی فرماید، لیکن شما را در واسطه آنچه قلوبتان انکساب می کند مؤاخذه می فرماید، اما مراد حضرت حق از آن شریفه این نیست که سوگندهای لغو و ساهیانه مؤاخذه‌نیز است زیرا از مکتسبات قلبی نیستند؟ اما سوگندهایی که از سر قصد و ارادت باشد مؤاخذه خواهد بود زیرا از مکتسبات قلبی هستند؟ به عبارت دیگر، مؤاخذه بودن یا نبودن سوگندها، به ترتیب، با قصدانه یا ساهیانه بودن آنهاست. نیز سوگندهای لغو و ساهیانه، از مکتسبات قلبی ما نخواهد بود و با مکتسبات، سوگندهای قصدانه از مکتسبات قلبی ما خواهد بود.

اینک، آیا روشن نیست که مؤاخذه بودن یا نبودن سوگندها مکتسب یا قصدانه است؟ یعنی، قلوب ما مکتسب کند مؤاخذه است و آنچه انکساب کند مؤاخذه نیست. و اما همچنین روشن نیست که انکساب و عدم انکساب قلوب ما مکتسب یا قصدانه است و ارادت قلوب ماست؟ یعنی، آنچه مورد خواست و ارادت قلب ما باشد آن از مکتسبات قلب ما خواهد بود و با مکتسب، آنچه مورد خواست و ارادت قلب ما نباشد از مکتسبات قلب ما نخواهد بود.

و اما افزون بر اینها، روشن نیست که برخی از اقوال و افعال و اعمال ما ناشی از خواست و ارادت قلبی ماست و برخی دیگر ناشی از خواست و ارادت قلبی ما نیستند.

آیا اینکه با ندادن از خود سؤال کنیم عقل ما در مؤاخذه بودن یا نبودن سوگندها همانچه نقش دارد؟ و نیز، عقل ما در انکسابات و عدم انکسابات افعال و اعمال ما چه نقشی دارد؟ و بالاخره، عقل ما در انشای برخی یا همه اقوال و افعال و اعمال ما چه نقشی دارد؟

کتاب اندیشه

تمدن ایرانی

ترجمه و تدوین: دکتر سید سعید زبیکالام

در دوره ای، رادیوپرسی از ایران شناسان بنامی چون رومان گریسمن، آندره گدار، هانری ماسه، کریستن سن، زنه گروسه و چند تن دیگر دعوت کرد تا هر یک جنبه‌های مختلف تاریخ تمدن ایران افغانستان را بر مدهم شناسانند.

ایران شناسان مزبور حاصل تحقیقات خود را به زبانی ساده و قابل فهم عامه مردم ایران شناسان در ضمن مقالاتی که به این منظور نوشتند و با وجود بیان ساده خود، جنبه علمی و تاریخی مطالب را به خوبی کردند. کتاب تمدن ایرانی، مجموعه مقالات این سلسله بحث هاست که اطلاعات قابل تأملی از تاریخ و مذهب و هنر ایران و افغانستان را در بر می گیرد.

مقالات راجع به آثار پیش از تاریخ را گریسمن فراموش کرده است. وی با استفاده از کوشش‌های جدید به نتایج بسیار دقیق و جالبی راجع به زندگی مردم ایران پیش از تاریخ رسیده است و همین تأثیر پیش از تاریخ ایران را که در آن سال حد فزاینده‌ای در روشن کرده است که ریشه و منشاسمانند گذشته از این، به کمک کشفیات «زبویه» قسمت‌هایی از تاریخ ما را که پیش از آن به کمک تاریخ مکتسب بوده، از برده ایهام آورده است.

آندره گدار، که سال‌ها به مطالعه تاریخ معماری ایران و بناها و تمدن مقالات خود از جمله این مطلب را روشن کرده است که ریشه و منشاسمانند ساسانی دوره هخامنشی است و نیز نشان داده است چگونه معماری هخامنشی چهره خود را از سبک خاص معماری رومی در خراسان یعنی ایوان یضی شکل داده و چگونه این ایوان یضی شکل پس از ایجاد بارها بزرگی مانند ساق کسری در معماری مذهبی و غیر مذهبی اسلامی وارد شده و سرانجام مانند ساق کسری در معماری مذهبی و غیر مذهبی اسلامی وارد شده است.

آندره گدار، که سال‌ها به مطالعه تاریخ معماری ایران و بناها و تمدن مقالات خود از جمله این مطلب را روشن کرده است که ریشه و منشاسمانند ساسانی دوره هخامنشی است و نیز نشان داده است چگونه معماری هخامنشی چهره خود را از سبک خاص معماری رومی در خراسان یعنی ایوان یضی شکل داده و چگونه این ایوان یضی شکل پس از ایجاد بارها بزرگی مانند ساق کسری در معماری مذهبی و غیر مذهبی اسلامی وارد شده و سرانجام مانند ساق کسری در معماری مذهبی و غیر مذهبی اسلامی وارد شده است.

آندره گدار، که سال‌ها به مطالعه تاریخ معماری ایران و بناها و تمدن مقالات خود از جمله این مطلب را روشن کرده است که ریشه و منشاسمانند ساسانی دوره هخامنشی است و نیز نشان داده است چگونه معماری هخامنشی چهره خود را از سبک خاص معماری رومی در خراسان یعنی ایوان یضی شکل داده و چگونه این ایوان یضی شکل پس از ایجاد بارها بزرگی مانند ساق کسری در معماری مذهبی و غیر مذهبی اسلامی وارد شده و سرانجام مانند ساق کسری در معماری مذهبی و غیر مذهبی اسلامی وارد شده است.

آندره گدار، که سال‌ها به مطالعه تاریخ معماری ایران و بناها و تمدن مقالات خود از جمله این مطلب را روشن کرده است که ریشه و منشاسمانند ساسانی دوره هخامنشی است و نیز نشان داده است چگونه معماری هخامنشی چهره خود را از سبک خاص معماری رومی در خراسان یعنی ایوان یضی شکل داده و چگونه این ایوان یضی شکل پس از ایجاد بارها بزرگی مانند ساق کسری در معماری مذهبی و غیر مذهبی اسلامی وارد شده و سرانجام مانند ساق کسری در معماری مذهبی و غیر مذهبی اسلامی وارد شده است.

آندره گدار، که سال‌ها به مطالعه تاریخ معماری ایران و بناها و تمدن مقالات خود از جمله این مطلب را روشن کرده است که ریشه و منشاسمانند ساسانی دوره هخامنشی است و نیز نشان داده است چگونه معماری هخامنشی چهره خود را از سبک خاص معماری رومی در خراسان یعنی ایوان یضی شکل داده و چگونه این ایوان یضی شکل پس از ایجاد بارها بزرگی مانند ساق کسری در معماری مذهبی و غیر مذهبی اسلامی وارد شده و سرانجام مانند ساق کسری در معماری مذهبی و غیر مذهبی اسلامی وارد شده است.

آندره گدار، که سال‌ها به مطالعه تاریخ معماری ایران و بناها و تمدن مقالات خود از جمله این مطلب را روشن کرده است که ریشه و منشاسمانند ساسانی دوره هخامنشی است و نیز نشان داده است چگونه معماری هخامنشی چهره خود را از سبک خاص معماری رومی در خراسان یعنی ایوان یضی شکل داده و چگونه این ایوان یضی شکل پس از ایجاد بارها بزرگی مانند ساق کسری در معماری مذهبی و غیر مذهبی اسلامی وارد شده و سرانجام مانند ساق کسری در معماری مذهبی و غیر مذهبی اسلامی وارد شده است.

آندره گدار، که سال‌ها به مطالعه تاریخ معماری ایران و بناها و تمدن مقالات خود از جمله این مطلب را روشن کرده است که ریشه و منشاسمانند ساسانی دوره هخامنشی است و نیز نشان داده است چگونه معماری هخامنشی چهره خود را از سبک خاص معماری رومی در خراسان یعنی ایوان یضی شکل داده و چگونه این ایوان یضی شکل پس از ایجاد بارها بزرگی مانند ساق کسری در معماری مذهبی و غیر مذهبی اسلامی وارد شده و سرانجام مانند ساق کسری در معماری مذهبی و غیر مذهبی اسلامی وارد شده است.

آندره گدار، که سال‌ها به مطالعه تاریخ معماری ایران و بناها و تمدن مقالات خود از جمله این مطلب را روشن کرده است که ریشه و منشاسمانند ساسانی دوره هخامنشی است و نیز نشان داده است چگونه معماری هخامنشی چهره خود را از سبک خاص معماری رومی در خراسان یعنی ایوان یضی شکل داده و چگونه این ایوان یضی شکل پس از ایجاد بارها بزرگی مانند ساق کسری در معماری مذهبی و غیر مذهبی اسلامی وارد شده و سرانجام مانند ساق کسری در معماری مذهبی و غیر مذهبی اسلامی وارد شده است.

آندره گدار، که سال‌ها به مطالعه تاریخ معماری ایران و بناها و تمدن مقالات خود از جمله این مطلب را روشن کرده است که ریشه و منشاسمانند ساسانی دوره هخامنشی است و نیز نشان داده است چگونه معماری هخامنشی چهره خود را از سبک خاص معماری رومی در خراسان یعنی ایوان یضی شکل داده و چگونه این ایوان یضی شکل پس از ایجاد بارها بزرگی مانند ساق کسری در معماری مذهبی و غیر مذهبی اسلامی وارد شده و سرانجام مانند ساق کسری در معماری مذهبی و غیر مذهبی اسلامی وارد شده است.

آندره گدار، که سال‌ها به مطالعه تاریخ معماری ایران و بناها و تمدن مقالات خود از جمله این مطلب را روشن کرده است که ریشه و منشاسمانند ساسانی دوره هخامنشی است و نیز نشان داده است چگونه معماری هخامنشی چهره خود را از سبک خاص معماری رومی در خراسان یعنی ایوان یضی شکل داده و چگونه این ایوان یضی شکل پس از ایجاد بارها بزرگی مانند ساق کسری در معماری مذهبی و غیر مذهبی اسلامی وارد شده و سرانجام مانند ساق کسری در معماری مذهبی و غیر مذهبی اسلامی وارد شده است.

آندره گدار، که سال‌ها به مطالعه تاریخ معماری ایران و بناها و تمدن مقالات خود از جمله این مطلب را روشن کرده است که ریشه و منشاسمانند ساسانی دوره هخامنشی است و نیز نشان داده است چگونه معماری هخامنشی چهره خود را از سبک خاص معماری رومی در خراسان یعنی ایوان یضی شکل داده و چگونه این ایوان یضی شکل پس از ایجاد بارها بزرگی مانند ساق کسری در معماری مذهبی و غیر مذهبی اسلامی وارد شده و سرانجام مانند ساق کسری در معماری مذهبی و غیر مذهبی اسلامی وارد شده است.

آندره گدار، که سال‌ها به مطالعه تاریخ معماری ایران و بناها و تمدن مقالات خود از جمله این مطلب را روشن کرده است که ریشه و منشاسمانند ساسانی دوره هخامنشی است و نیز نشان داده است چگونه معماری هخامنشی چهره خود را از سبک خاص معماری رومی در خراسان یعنی ایوان یضی شکل داده و چگونه این ایوان یضی شکل پس از ایجاد بارها بزرگی مانند ساق کسری در معماری مذهبی و غیر مذهبی اسلامی وارد شده و سرانجام مانند ساق کسری در معماری مذهبی و غیر مذهبی اسلامی وارد شده است.

آندره گدار، که سال‌ها به مطالعه تاریخ معماری ایران و بناها و تمدن مقالات خود از جمله این مطلب را روشن کرده است که ریشه و منشاسمانند ساسانی دوره هخامنشی است و نیز نشان داده است چگونه معماری هخامنشی چهره خود را از سبک خاص معماری رومی در خراسان یعنی ایوان یضی شکل داده و چگونه این ایوان یضی شکل پس از ایجاد بارها بزرگی مانند ساق کسری در معماری مذهبی و غیر مذهبی اسلامی وارد شده و سرانجام مانند ساق کسری در معماری مذهبی و غیر مذهبی اسلامی وارد شده است.

آندره گدار، که سال‌ها به مطالعه تاریخ معماری ایران و بناها و تمدن مقالات خود از جمله این مطلب را روشن کرده است که ریشه و منشاسمانند ساسانی دوره هخامنشی است و نیز نشان داده است چگونه معماری هخامنشی چهره خود را از سبک خاص معماری رومی در خراسان یعنی ایوان یضی شکل داده و چگونه این ایوان یضی شکل پس از ایجاد بارها بزرگی مانند ساق کسری در معماری مذهبی و غیر مذهبی اسلامی وارد شده و سرانجام مانند ساق کسری در معماری مذهبی و غیر مذهبی اسلامی وارد شده است.

آندره گدار، که سال‌ها به مطالعه تاریخ معماری ایران و بناها و تمدن مقالات خود از جمله این مطلب را روشن کرده است که ریشه و منشاسمانند ساسانی دوره هخامنشی است و نیز نشان داده است چگونه معماری هخامنشی چهره خود را از سبک خاص معماری رومی در خراسان یعنی ایوان یضی شکل داده و چگونه این ایوان یضی شکل پس از ایجاد بارها بزرگی مانند ساق کسری در معماری مذهبی و غیر مذهبی اسلامی وارد شده و سرانجام مانند ساق کسری در معماری مذهبی و غیر مذهبی اسلامی وارد شده است.

آندره گدار، که سال‌ها به مطالعه تاریخ معماری ایران و بناها و تمدن مقالات خود از جمله این مطلب را روشن کرده است که ریشه و منشاسمانند ساسانی دوره هخامنشی است و نیز نشان داده است چگونه معماری هخامنشی چهره خود را از سبک خاص معماری رومی در خراسان یعنی ایوان یضی شکل داده و چگونه این ایوان یضی شکل پس از ایجاد بارها بزرگی مانند ساق کسری در معماری مذهبی و غیر مذهبی اسلامی وارد شده و سرانجام مانند ساق کسری در معماری مذهبی و غیر مذهبی اسلامی وارد شده است.

آگهی فراخوان مناقصه خرید لابراتوار آموزشی زبان کامپیوتر XR7D-75010-TE. مناقصه شماره ۲۲۲۲۲. مدیریت استکشاف شرکت ملی نفت ایران. آگهی شناسایی پیمانکار. موضوع: مناقصه عمومی شماره ۰۰۸/۸۷/ب. برای ارزیابی و کنترل کیفیت قطعات بزرگ و مواد نیمه‌تجزیه‌شده خریداری شده برای شرکت نفت فلات قاره ایران و صدور گواهی‌های مربوطه.

www.iooc.co.ir. روابط عمومی. شرکت نفت فلات قاره ایران. مناقصه عمومی شماره ۸۶/۲۸۵. آگهی شناسایی پیمانکار. برای ارائه خدمات Disassembly, Inspection, Overhaul, Repair and Rebuild کمپرسور HP-LP در سکوی سلمان در منطقه لاوان فارس.

www.iooc.co.ir. روابط عمومی. شرکت نفت فلات قاره ایران. مناقصه عمومی شماره ۸۶/۲۸۵. آگهی شناسایی پیمانکار. برای ارائه خدمات Disassembly, Inspection, Overhaul, Repair and Rebuild کمپرسور HP-LP در سکوی سلمان در منطقه لاوان فارس.

www.iooc.co.ir. روابط عمومی. شرکت نفت فلات قاره ایران. مناقصه عمومی شماره ۸۶/۲۸۵. آگهی شناسایی پیمانکار. برای ارائه خدمات Disassembly, Inspection, Overhaul, Repair and Rebuild کمپرسور HP-LP در سکوی سلمان در منطقه لاوان فارس.

www.iooc.co.ir. روابط عمومی. شرکت نفت فلات قاره ایران. مناقصه عمومی شماره ۸۶/۲۸۵. آگهی شناسایی پیمانکار. برای ارائه خدمات Disassembly, Inspection, Overhaul, Repair and Rebuild کمپرسور HP-LP در سکوی سلمان در منطقه لاوان فارس.

آگهی فراخوان مناقصه خرید لابراتوار آموزشی زبان کامپیوتر XR7D-75010-TE. مناقصه شماره ۲۲۲۲۲. مدیریت استکشاف شرکت ملی نفت ایران. آگهی شناسایی پیمانکار. موضوع: مناقصه عمومی شماره ۰۰۸/۸۷/ب. برای ارزیابی و کنترل کیفیت قطعات بزرگ و مواد نیمه‌تجزیه‌شده خریداری شده برای شرکت نفت فلات قاره ایران و صدور گواهی‌های مربوطه.

K.S.C. مناقصه یک مرحله‌ای. شماره ۵۲۲۴۰۳۴. شرکت فولاد خوزستان. مناقصه عمومی شماره ۸۶/۲۸۵. آگهی شناسایی پیمانکار. برای ارائه خدمات Disassembly, Inspection, Overhaul, Repair and Rebuild کمپرسور HP-LP در سکوی سلمان در منطقه لاوان فارس.

www.iooc.co.ir. روابط عمومی. شرکت نفت فلات قاره ایران. مناقصه عمومی شماره ۸۶/۲۸۵. آگهی شناسایی پیمانکار. برای ارائه خدمات Disassembly, Inspection, Overhaul, Repair and Rebuild کمپرسور HP-LP در سکوی سلمان در منطقه لاوان فارس.

www.iooc.co.ir. روابط عمومی. شرکت نفت فلات قاره ایران. مناقصه عمومی شماره ۸۶/۲۸۵. آگهی شناسایی پیمانکار. برای ارائه خدمات Disassembly, Inspection, Overhaul, Repair and Rebuild کمپرسور HP-LP در سکوی سلمان در منطقه لاوان فارس.

www.iooc.co.ir. روابط عمومی. شرکت نفت فلات قاره ایران. مناقصه عمومی شماره ۸۶/۲۸۵. آگهی شناسایی پیمانکار. برای ارائه خدمات Disassembly, Inspection, Overhaul, Repair and Rebuild کمپرسور HP-LP در سکوی سلمان در منطقه لاوان فارس.

www.iooc.co.ir. روابط عمومی. شرکت نفت فلات قاره ایران. مناقصه عمومی شماره ۸۶/۲۸۵. آگهی شناسایی پیمانکار. برای ارائه خدمات Disassembly, Inspection, Overhaul, Repair and Rebuild کمپرسور HP-LP در سکوی سلمان در منطقه لاوان فارس.

www.iooc.co.ir. روابط عمومی. شرکت نفت فلات قاره ایران. مناقصه عمومی شماره ۸۶/۲۸۵. آگهی شناسایی پیمانکار. برای ارائه خدمات Disassembly, Inspection, Overhaul, Repair and Rebuild کمپرسور HP-LP در سکوی سلمان در منطقه لاوان فارس.

www.iooc.co.ir. روابط عمومی. شرکت نفت فلات قاره ایران. مناقصه عمومی شماره ۸۶/۲۸۵. آگهی شناسایی پیمانکار. برای ارائه خدمات Disassembly, Inspection, Overhaul, Repair and Rebuild کمپرسور HP-LP در سکوی سلمان در منطقه لاوان فارس.

www.iooc.co.ir. روابط عمومی. شرکت نفت فلات قاره ایران. مناقصه عمومی شماره ۸۶/۲۸۵. آگهی شناسایی پیمانکار. برای ارائه خدمات Disassembly, Inspection, Overhaul, Repair and Rebuild کمپرسور HP-LP در سکوی سلمان در منطقه لاوان فارس.